

GELİŞMELERİ Mİ KAÇIRIYORUZ, AİLEYİ Mİ? LİSE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIMININ DETAYLI ANALİZİ*

İlkay Özlük¹ , Fatih Saltan²

Öz

Bu araştırmanın amacı, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri ile gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ve aile içi iletişim düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu kolay örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir, farklı lise türlerinden 834 lise öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama sürecinde, değişkenlerin ölçümü amacıyla yüksek geçerlik ve güvenirlik düzeyine sahip üç farklı ölçme aracı kullanılmıştır; bu kapsamda öğrencilerin dijital platform kullanım eğilimlerini belirlemek üzere Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği (Cronbach Alfa = .89), sosyal medyanın aile dinamikleri üzerindeki yansımalarını değerlendirmek amacıyla Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği (Cronbach Alfa = .84) ve bireylerin dijital ağlardaki gelişmeleri takip etme dürtüsü ile buna bağlı kaygılarını ölçmek için Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeği (Cronbach Alfa = .82) uygulanmıştır. Araştırmada verilerin betimsel analizi için ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Parametrik test koşullarının sağlanmasıyla; iki grup karşılaştırmalarında t-testi, ikiden fazla grup için ANOVA uygulanmıştır. Değişkenler arası ilişkinin yönü ve düzeyi Pearson korelasyon, bağımsız değişkenin etkisini belirlemek için ise doğrusal regresyon analizi tercih edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular, sosyal medya kullanım düzeyi ile aile içi iletişim sorunu arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyli; FoMO arasında ise pozitif yönlü ve orta düzeyli anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Regresyon analizi sonuçları, sosyal medya kullanımının FoMO üzerindeki açıklayıcı gücünün, aile içi iletişim üzerindeki yordayıcı gücünden yaklaşık üç kat daha fazla olduğunu göstermiştir. Cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu; platform temelli karşılaştırmalarda ise Instagram ve TikTok tercih eden öğrencilerin, YouTube tercih edenlere oranla daha yüksek kullanım süresi, daha yoğun FoMO ve daha fazla aile içi iletişim sorunu yaşadığı saptanmıştır. Ayrıca, günlük üç saati aşan kullanım sürelerinin kaygı düzeyindeki artışla ilişkili olduğu ve baba eğitim seviyesinin lise düzeyinde olmasının kullanım yoğunluğunda farklılaşmaya yol açtığı görülmüştür.

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında gerçekleştirilen yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

¹ Uzman Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, onyed7@gmail.com , orcid.org/0009-0002-9698-3701.

² Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, fsaltan@gmail.com , orcid.org/0000-0002-9806-3514.

Anahtar Kelimeler: sosyal medya; FoMO; gelişmeleri kaçırma korkusu; aile içi iletişim; lise.

Yasal İzinler: Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu, Tarih: 04.04.2024, Sayı: E-30640013-108.01-188738. Tokat Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Tarih: 15.05.2024, Sayı: E-27001677-44-102330151.

ARE WE MISSING OUT ON DEVELOPMENTS OR FAMILY? A DETAILED ANALYSIS OF SOCIAL MEDIA USE AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between high school students' levels of social media use and their fear of missing out (FoMO) and intra-family communication levels. The study was conducted using the relational survey model, one of the quantitative research designs. The study group was determined through convenience sampling, and 834 high school students from different types of high schools constituted the study sample. During the data collection process, three different measurement instruments with high levels of validity and reliability were used to measure the variables. In this context, the Social Media Usage Purposes Scale (Cronbach's alpha = .89) was used to determine students' tendencies toward digital platform use; the Scale for Determining the Effect of Social Media Use on Family Communication (Cronbach's alpha = .84) was administered to evaluate the reflections of social media on family dynamics; and the Fear of Missing Out (FoMO) Scale in Social Environments (Cronbach's alpha = .82) was applied to measure individuals' anxiety and urge to follow developments in digital networks. In the study, mean and standard deviation were used for the descriptive analysis of the data. After the assumptions of parametric tests were met, an independent samples t-test was conducted for comparisons between two groups, and ANOVA was applied for comparisons involving more than two groups. Pearson correlation analysis was used to determine the direction and level of the relationship between variables, and linear regression analysis was preferred to determine the effect of the independent variable. The findings of the study revealed a positive and low-level significant relationship between social media use and intra-family communication problems, and a positive and moderate-level significant relationship between social media use and FoMO. The results of the regression analysis showed that the explanatory power of social media use on FoMO was approximately three times greater than its effect on intra-family communication. According to the gender variable, female students had higher levels of social media use. In platform-based comparisons, it was determined that students who preferred Instagram and TikTok experienced longer usage duration, higher FoMO, and more intra-family communication problems compared to those who preferred YouTube. In addition, daily usage exceeding three hours significantly increased anxiety levels, and having a father with a high school level of education affected the intensity of use.

Keywords: social media; FOMO; fear of missing out; family communication; high school.

Legal Permissions: Amasya University Social Sciences Ethics Committee, Date: 04.04.2024, Number: E-30640013-108.01-188738. Tokat Governorship Provincial Directorate of National Education, Date: 15.05.2024, Number: E-27001677-44-102330151.

Summary

The primary objective of this study is to evaluate the impact of social media usage levels among high school students on family communication and the Fear of Missing Out (FoMO) through a multidimensional approach. The research presupposes that increased social media consumption among students weakens intra family interactions while concurrently elevating FoMO levels. Specifically, it is anticipated that the escalation in FoMO creates a vicious cycle by driving individuals toward intensive social media engagement to keep pace with digital trends, thereby directly disrupting familial dialogue. By elucidating these complex interrelations through empirical data, this study aims to provide a significant contribution to the literature regarding the digital and social well-being of high school students. In this context, the following research questions were addressed:

1. How do students' levels of social media usage vary in relation to demographic factors (gender, grade level, school type), socio-economic status (parental education level), and digital usage patterns (duration of use, platform preference)?
2. Does the level of intra-family communication among students differ significantly based on the duration of time spent on social media and the specific platforms utilized?
3. Do students' FoMO levels exhibit significant variations according to the duration of social media use and the preferred social media tools?
4. Is there a statistically significant correlation between students' social media usage and their levels of intra-family communication?
5. To what extent does social media usage predict the levels of intra family communication among students?
6. Is there a discernible relationship between students' social media usage and their reported FoMO levels?
7. To what extent does social media usage serve as a predictor for students' levels of FoMO?

This research examines the social media usage levels of high school students across various variables, specifically focusing on their impact on intra-family communication and the Fear of Missing Out (FoMO). The findings offer significant insights into the social relationships and psychological states of adolescents in a digitalized world. Primarily, a positive, low-level, and statistically significant correlation was identified between students' social media usage and the level of intra-family communication problems ($r=.187$; $p=.05$). This result supports the prevailing academic discourse suggesting that social media usage may erode familial bonds. Furthermore, the regression analysis yielded an explanatory power of 3.5% ($R^2=.035$), demonstrating that social media usage is not a dominant determinant of intra-family communication. Consistent with similar studies in the literature, technological tools are viewed as mediums reflecting existing family dynamics rather than independent catalysts for change (Coyne et al., 2014). Consequently, social media usage should not be evaluated as a direct threat to intra-family communication, but rather as a secondary variable shaped by the overarching influence of family dynamics.

Another significant finding of the research is the identification of a positive and moderately significant correlation between social media usage and FoMO levels ($R=.320$, $p<.05$). According to the results of the regression analysis, social media usage levels explain

10.2% ($R^2=.102$) of the variance in FoMO. This data indicates that as the time students spend on digital platforms increases, their fear of missing out rises concurrently. This result aligns with the fundamental theoretical approach proposed by Przybylski et al. (2013), which suggests that time spent on digital platforms triggers deprivation anxiety in individuals. While FoMO is treated in the literature as a reflection of an individual's need for social belonging (Abel et al., 2016), the 10.2% effect size obtained in this study reveals that the impact of social media on FoMO is approximately three times stronger than its impact on intra-family communication. This situation demonstrates that the potential for social media to create a psychological anxiety factor (FoMO) in adolescents is considerably higher than its potential to affect familial relationships directly. Consistent with these findings, Tekin et al. (2024) also reported a moderate, positive, and significant relationship between FoMO and social media addiction.

Upon examining the social media usage levels of the participating students, the arithmetic mean was found to be $X=2.97$. This value indicates that students utilize digital platforms at a moderate level. A review of the literature reveals that a significant portion of studies conducted with high school and university samples parallels this finding (Deniz & Gürültü, 2018; Dinçer & Kılınç, 2019; Güney & Taştepe, 2020; Tutgun-Ünal & Deniz, 2020; Doğan, 2021; Duzenli et al., 2023). For instance, in their study involving 500 high school students, Güney and Taştepe (2020) reported moderate levels of social media addiction. Similarly, Tutgun-Ünal and Deniz (2020) highlighted that Generation Z exhibits a moderate level of social media engagement. This moderate usage suggests that for digital natives such as Generations Z and Alpha, social media has transitioned from an extra activity to a routine component of daily life. However, the fact that usage remains at a moderate level may imply that external factors such as academic responsibilities, familial expectations, or physical social activities serve to limit students' digital time. Furthermore, the study found that social media usage levels among female students were statistically significantly higher than those of male students. This disparity may be interpreted as a reflection of the more extroverted social structures of female students and the emphasis they place on visibility and social approval processes within digital platforms. Numerous studies in the literature have encountered similar results regarding gender-based differences in social media purposes and duration (Deniz & Gürültü, 2018; Güney & Taştepe, 2020; Çağlayan & Arslantaş, 2023). Nevertheless, conflicting findings also exist; for example, Yazan et al. (2024) demonstrated that males may exhibit higher levels of social media addiction compared to females.

Another noteworthy finding of the research is that students whose fathers have a high school education exhibit significantly higher levels of social media usage compared to those whose fathers are university graduates. Interestingly, this divergence is specifically concentrated between high school and university graduation levels; no similar differentiation was observed at lower (primary/secondary school) or higher (postgraduate) educational strata. In the literature, parental education level is generally recognized as a "mediating variable" that regulates a child's digital habits (Livingstone & Helsper, 2008). In this context, Yang Huang et al. (2021) emphasized that children of fathers with lower education levels utilize social media environments more extensively. Conversely, Gökçearslan and Günbatar (2012) argued that the paternal education level of high school students does not have a decisive impact on their levels of internet addiction.

An analysis of the platform-based findings reveals that the social media usage levels of Instagram and TikTok users are significantly higher than those of YouTube users. This result

underscores the interaction between the technical architecture of platforms and the psychological needs of individuals. Studies in the literature confirm that "infinite scroll" features and short-form video formats offered by platforms like Instagram and TikTok generate higher digital engagement compared to the long-form, information-oriented structure of YouTube (Montag et al., 2021). The core of this discrepancy lies in the high level of interpersonal interaction opportunities provided by Instagram and TikTok. Adolescence, the period in which high school students find themselves, is a stage where the needs for peer approval and social networking reach their peak. These platforms offer immediate and rewarding responses to adolescents' needs for "social acceptance" through features such as likes, comments, direct messages, and status updates.

Another critical finding regarding the preferred social media platform is the significant differentiation in intra-family communication levels. It was determined that the level of intra-family communication problems among YouTube users is significantly lower than that of Instagram and TikTok users. These data suggest that Instagram and TikTok usage provides a riskier ground for triggering intra-family communication issues compared to YouTube. Studies examining the impact of digital platforms' architectural features on social relationships explain this through the "interaction type" offered by the platforms (Coyne et al., 2014). However, the literature contains varying findings regarding the impact of social media platforms on intra-family communication. For instance, Gülnar and Öztat (2020) concluded that WhatsApp, Instagram, and YouTube are the most preferred tools, while Facebook increases mutual one-on-one communication more than other platforms. On the other hand, in a study conducted by Özkan-Gültekin et al. (2024) with 212 Social Sciences High School students across different grade levels, it was concluded that the most preferred social media tool did not show a significant differentiation in terms of intra-family communication levels.

Another significant result of the research is the existence of a significant differentiation in students' FoMO (Fear of Missing Out) levels based on their preferred social media platforms. The findings indicate that the FoMO levels of Instagram and TikTok users are markedly higher than those of YouTube users. This situation can be explained by the psychological pressure exerted on users by the architectural designs and content dynamics of these platforms. Through features such as "instant sharing" and "ephemeral content" (stories), Instagram and TikTok instill a sense of obligation in users to constantly monitor updates. These platforms possess a structure that keeps users continuously online due to the anxiety of being excluded from the digital network (Roberts & David, 2020). Studies in the literature emphasize that visually-oriented platforms with high peer interaction are more likely to trigger the anxiety of "missing out on others' lives" or "being distanced from what is popular" (Baker et al., 2016). In contrast, YouTube operates on a "video-on-demand" logic where content is permanent and the pressure for instantaneous consumption remains lower. While YouTube users can access content within their own designated timeframes, the algorithmic flow of Instagram and TikTok creates the illusion that the user will miss an interaction or a trend if they are not present at that exact moment. Consequently, it can be argued that students' preferences for Instagram and TikTok directly elevate their FoMO levels compared to YouTube usage, thereby rendering them more vulnerable to the risk of digital addiction.

Consistent with the findings on preferred social media platforms, the analysis also identified a significant differentiation between the duration of time spent on social media

and FoMO levels. According to the data, students who spend limited time on social media, such as "0-1 hour" or "1-2 hours," exhibit significantly lower FoMO levels than those spending "3-4 hours" or "5 hours and above." This result clearly demonstrates that as the time spent on digital platforms increases, the individual's fear of missing out on developments rises simultaneously. A study on problematic mobile phone use among adolescents concluded that increased time spent on social media heightens the fear of missing out (Coşkun & Karayağız-Muslu, 2019). Furthermore, it is highlighted that FoMO levels of students spending 6 hours or more on social media are significantly higher than those spending 2 hours or more (Tekin et al., 2024).

When the research results are evaluated as a whole, it is observed that rather than being a directly destructive agent of intra-family communication, social media acts as a secondary factor shaped through the individual's psychological processes. Although the limited positive bond established between digital channels and family ties suggests that technology can be an interaction tool on the right grounds, the content dynamics and usage durations of platforms shift this balance. It is understood that platforms offering visually-oriented and instantaneous interaction trigger both FoMO and intra-family communication problems more than information-oriented channels in the lives of students. In this context, where demographic factors such as gender and parental education level differentiate usage habits, it has been determined that the primary pressure created by digitalization is concentrated on the individual's internal anxiety levels rather than social relationships. In conclusion, the impact of social media on the family exhibits a profile directly related to the type of platform used, the duration of use, and the psychosocial meanings individuals attribute to these environments.

As a recommendation for future research, the mutual influence of social media, intra-family communication, and FoMO could be elucidated in different studies using Structural Equation Modeling. Additionally, studies focusing on diverse age groups could be conducted to generalize the findings. Regarding practical implications for coping with FoMO, informative seminars on time management for leisure activities and digital literacy concerning social media usage should be provided to students.

Giriş

Sosyal medya günümüzde bireysel iletişim pratiklerini aşarak; toplumsal dinamikleri, aile içi iletişimi, bilgi üretim ve sosyal onay arayışı süreçlerini kökten değiştiren dijital bir ekosisteme dönmüştür. Sosyal medya kullanım süresindeki artış, bireylerin yüz yüze iletişime ayırdığı vaktin azalmasına ve buna bağlı olarak toplumsal bir soyutlanma sürecine girmelerine neden olmaktadır (Kırık, 2014). Bu sosyal ayrışma, kişiler arası iletişimin zayıflamasıyla birleşerek bireylerde yalnızlık hissini derinleştirmekte (Chou ve Hsiao, 2000), sosyal medyanın sunduğu hızlı etkileşim imkanları ise bireyleri fiziksel iletişimin derinliğinden koparmaktadır (Erol, 2022).

Bireysel yalnızlaşmanın yanı sıra, ergenlik dönemindeki fiziksel ve psikolojik sorunların aşılmasında kritik rol oynayan aile ilişkileri de dijitalleşmeden olumsuz etkilenmektedir. Ebeveynleriyle güçlü iletişim kurabilen çocukların problemlerini daha kolay paylaştıkları ve çözüm sürecini hızlandırdıkları bilinirken (Kam, 2011), toplumsal özgürlük alanlarının genişliğine bağlı olarak erkek öğrencilerin aile içi iletişim becerilerinde kız öğrencilere göre daha avantajlı olabildikleri saptanmıştır (Özkurt ve Camadan, 2018). Ancak sosyal medya

kullanımı bu etkileşim kalitesini sarsarak aile fertleri arasındaki diyalogu kısıtlamakta, bireyleri içsel bir izolasyona itmekte ve özellikle erkek öğrencilerin aile içi bağlarını zedeleyerek çatışmalara zemin hazırlamaktadır (Dilber, 2019). Sonuç olarak, aile üyeleriyle fiziksel olarak bir aradayken sosyal medyada çevrimiçi olmak etkileşimi kesintiye uğratmakta; dijital mecralarda geçirilen süre arttıkça birey bulunduğu ortamdan soyutlanarak aile içi iletişimden uzaklaşmaktadır (Güleç, 2018).

Sosyal medya kullanımı, ergenlerin aile içi iletişimlerinin zayıflamasındaki temel unsurlardan biri olarak öne çıkmakta ve ebeveynlerle çocukların aktif olarak birlikte geçirdikleri zamanı doğrudan kısıtlamaktadır (Kır-Elitaş, 2020). Bu mecralar, aile içi etkileşimi negatif yönde etkileyerek karşılıklı iletişimi ve kişiler arası sağlıklı ilişkileri sekteye uğratabilmektedir (Villegas, 2013). Ancak bu durum sadece çocukların kullanımıyla sınırlı kalmamakta, ebeveyn tutumlarıyla da derinleşmektedir. Kırık (2014) tarafından yapılan bir araştırmada, çocukları internette vakit geçirirken ebeveynlerin %48'inin kendi kişisel işlerine odaklandığı, %32'sinin ise çocuklarını internetin olumsuz etkilerinden korumak için hiçbir önlem almadığı saptanmıştır. Bu veriler, ebeveynlerin çocuklarının dijital dünyada geçirdiği zamanı bazen kendi işlerine vakit ayırmak için bir fırsat olarak gördüklerini göstermektedir. Oysa aile içindeki güven ve güçlü iletişim, sorunlu internet kullanımına karşı en önemli kalkanlardan biridir; nitekim aile bağları kuvvetli olan bireyler, internete erişemediklerinde hissettikleri olumsuz duygulara karşı daha dirençli olabilmektedir (Lopez vd., 2015).

Bireylerin sosyal medyaya her an erişebilme imkânı, bu platformların kullanım sıklığını artırırken; dijital dünyadaki gelişmeleri anlık takip etme ve merak duygusu, "Gelişmeleri Kaçırma Korkusu" (FoMO) kavramını literatürün merkezine taşımıştır (Müller vd., 2020). Temelde insanın iletişim kurma ihtiyacından doğan bu istek, sosyal medya araçlarına olan bağımlılığı ve kullanım süresini doğrudan tetiklemektedir (Tandon vd., 2021). Özellikle Covid-19 pandemi sürecinde fiziksel sosyalleşme imkânlarından mahrum kalan bireylerin gündemi takip etme aracı olarak sosyal medyaya yönelmesi, bu talebi daha da artırmıştır. Bu dönemde yapılan araştırmalar, FoMO'yu bireyin sosyal çevresindeki gelişmelerden eksik kalma veya süreçlerde aktif olarak bulunamama kaygısı olarak tanımlamaktadır (Casale ve Gordon, 2020). Nihayetinde, sanal ortamdaki bir etkileşimi kaçırma veya dijital bir topluluğun parçası olamama endişesi, bireylerin sosyal medyada kontrolsüzce vakit geçirmelerine neden olan güçlü bir psikolojik etken haline gelmektedir (Müller vd., 2020).

FoMO ve sosyal medya bağımlılığı, birbirini sürekli besleyen ve dijital etkileşimi artıran dinamikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireylerin sosyal çevrelerindeki kişilerin yaşamlarına duydukları yoğun merak ve bu kişileri sosyal medya üzerinden izleme eğilimi, FoMO'nun gelişiminde temel rol oynamaktadır (Tanhan vd., 2022). Özellikle genç kuşaklarda bu durum, sorunlu teknoloji kullanımıyla doğrudan ilişkilidir; nitekim lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmalar, FoMO seviyesi yükseldikçe cep telefonu kullanım yoğunluğunun da arttığını ve bu iki değişken arasında pozitif yönlü güçlü bir korelasyon bulunduğunu ortaya koymaktadır (Taş, 2022).

Modern çağın yeni bir psikolojik rahatsızlığı olarak tanımlanan FoMO, bir başka deyişle bireyin "kendisinin yokluğunda başkalarının daha eğlenceli vakit geçirdiği" düşüncesiyle tetiklenen bir kaygı durumudur (Erdoğan vd., 2021). Bu duygu, kişiyi sürekli çevrimiçi kalarak gelişmeleri takip etmeye zorlamakta, sonuç olarak sosyal medyada harcanan zamanın kontrolsüzce artmasına ve bireyin günlük hayat standartlarının ciddi şekilde bozulmasına yol açmaktadır (Erdoğan vd., 2021). Aşırı sosyal medya kullanımının FoMO üzerindeki etkisiyle ilgili yapılan bir araştırmada, FoMO düzeyi yüksek gençlerin, sosyal medya araçlarını daha

fazla kullandıkları ifade edilmiştir (Franchina vd., 2018). Mediaraven ve Linc (2018) yapmış oldukları çalışmada ergenlerin internete bağlandıkları cihazlarını kontrol edemediklerinde huzursuz olduklarını ve FoMO'nun bir bağımlılık olduğunu vurgulamışlardır.

Ergenlerde sosyal medya kullanımı ve FoMO seviyeleri üzerinde, aile yapısı ile ebeveynlik tarzının belirleyici bir etkisi bulunmaktadır (Bloemen ve De-Coninck, 2020). Şaşırtıcı bir bulgu olarak, ebeveynleri birlikte yaşayan ergenlerin, ebeveynleri ayrı yaşayan akranlarına oranla daha yüksek düzeyde FoMO yaşadıkları saptanmıştır. Bu durumun temelinde, ebeveynleri ayrı yaşayan çocukların ev içi sorumluluk ve iş bölümünde daha fazla rol alarak daha erken yaşta bağımsızlık ve özgüven kazanmalarının yattığı düşünülmektedir (Riggio, 2004). Dolayısıyla, bir ergenin ev içinde veya dışında belirli sorumluluklarla meşgul olmamasının, kendisini dijital dünyaya daha fazla yönlendirmesi ve sosyal medya mecralarında gelişmeleri kaçırma kaygısını daha yüksek düzeyde tecrübe etmesiyle ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, aile içindeki görev paylaşımlarının, bireyin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını dengeleyen koruyucu bir faktör olduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın temel amacı, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim ve FoMO düzeyleri arasındaki ilişkisel mekanizmaları çok boyutlu bir yaklaşımla incelemektir. Araştırmada, öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin aile içi iletişim süreçleriyle negatif, FoMO düzeyleriyle ise pozitif yönlü bir ilişki sergileyebileceği ve bu değişkenlerin anlamlı birer yordayıcısı olacağı öngörülmektedir. Özellikle FoMO düzeyindeki artış eğiliminin, bireyi daha fazla sosyal medya kullanımına yönlendiren karşılıklı bir örüntüye sahip olabileceği ve bu durumun aile içi iletişim sorunlarındaki değişimle ilişkili olabileceği beklenmektedir. Ergenlerin ebeveynleriyle kurdukları güçlü bağların, hem yüksek sosyal medya yönelimi hem de FoMO düzeyleri karşısında koruyucu bir rol oynayabileceği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında, dijitalleşen dünyada sosyal medya kullanım düzeylerinin, aile içi iletişimin kalitesi ve FoMO eksenli kaygılar üzerindeki açıklayıcı rollerinin saptanması hedeflenmektedir.

Sosyal ağ platformlarının, ergenler ve gençler tarafından iletişim sağlama, takdir görme ve ilgi odağı olma gibi motivasyonlarla kullanıldığı bilinmektedir. İnce ve Tulunay Ateş (2025) tarafından lise ve üniversite örnekleminde yürütülen bir araştırmada, öğrencilerin TikTok'u bağımlılık riski yüksek ve negatif öğeler barındıran bir mecra olarak tanımladıkları saptanmıştır. Söz konusu çalışmada, üniversite öğrencilerinin bu platforma yönelik olumsuz hisler taşıyarak mesafe koyabildikleri, lise öğrencilerinin ise benzer olumsuz duygulara rağmen platformu daha yoğun şekilde tükettikleri belirlenmiştir. Bu durum, lise çağındaki öğrencilerin sosyal medyanın dezavantajlı yansımalarına karşı daha hassas ve risk altında bir grup teşkil ettiğine işaret etmektedir. Sosyal medya platformlarının ergenlerde başkalarının hayatlarına yönelik merak duygusuyla birlikte FoMO düzeyini besleyebileceği ve bu döngünün aile içi etkileşim sorunlarıyla ilişkilenebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, lise öğrencilerinin sosyal medya yönelimleri bağlamında mevcut kuramların lise düzeyindeki öğrencilerde güncel yansımalarını test ederek literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın getirdiği bu yaklaşım, özellikle ergenlik dönemindeki dijital eğilimler ve aile içi iletişim sorunlarına yönelik geliştirilecek müdahale programları ile rehberlik faaliyetleri için pratik bir yol haritası sunması açısından önemlidir. Bu araştırma değişkenler arasındaki ilişkinin bilimsel verilerle ortaya konulması, lise öğrencilerinin dijital ve sosyal refahına yönelik alanyazına önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Bu bağlamda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri, demografik (cinsiyet, sınıf, okul türü), sosyo-ekonomik (ebeveyn eğitim durumu) ve dijital kullanım (süre, platform tercihi) değişkenleri açısından nasıl değişmektedir?
2. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye ve tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin FoMO düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye ve tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?
4. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında ilişki var mıdır?
5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?
6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma tek bir ilde yapılmıştır. Kesitsel desen kullanılmış ve kolay örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilmiştir. Bu araştırmada toplanan veriler, kullanılan ölçekler ile sınırlıdır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizi süreçlerine yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Araştırmanın yürütülmesinde nicel araştırma yöntemi esas alınmıştır. Nicel araştırmalar, sayısal veriler ışığında sosyal olgular arasında sebep sonuç ilişkisi kuran araştırmalardır (Şavran vd., 2012). Bu araştırma sosyal medya kullanımının aile içi iletişim ve gelişmeleri kaçırma korkusu açısından farklılaşma durumu ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin araştırılması için yapıldığından, bu araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini ortaya koyan bir araştırma modelidir (Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu bir ilimizde 2023-2024 öğretim döneminde eğitime devam eden 834 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Anadolu lisesi, fen lisesi, mesleki ve teknik lise ve imam hatip lisesinde okuyan ulaşılabilir bütün sınıf düzeylerindeki öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma grubu oluşturulurken, seçkisiz olmayan örnekleme türünden uygun örnekleme yöntemiyle öğrenciler seçilmiştir. Uygun örnekleme; ulaşılabilirlik konusunda araştırmacının ihtiyaç duyduğu örnekleme ulaşınca kadar erişilebilir verileri elde etmeye imkân tanır (Gülbüz ve Şahin, 2015). Bu çalışma kapsamındaki öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili toplanan bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik özellikler

Özellik	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	343	41,1
	Kız	491	58,9
	Toplam	834	100
Okul türü	Anadolu Lisesi	338	40,5
	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	182	21,8
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	85	10,2
	Fen Lisesi	229	27,5
	Toplam	834	100
Sınıf seviyesi	9.Sınıf	207	24,8
	10.Sınıf	224	26,9
	11.Sınıf	263	31,5
	12.Sınıf	140	16,8
	Toplam	834	100
Anne eğitim seviyesi	İlkokul	245	29,4
	Ortaokul	207	24,8
	Lise	247	29,6
	Üniversite	113	13,5
	Lisansüstü	19	2,3
	Belirtmeyen	3	0,4
	Toplam	834	100
Baba eğitim seviyesi	İlkokul	119	14,3
	Ortaokul	147	17,6
	Lise	342	41,0
	Üniversite	171	20,5
	Lisansüstü	51	6,1
	Belirtmeyen	4	0,5
	Toplam	834	100
En çok tercih edilen sosyal medya aracı	Instagram	478	57,3
	YouTube	206	24,7
	TikTok	78	9,4
	Twitter	20	2,4
	Snapchat	15	1,8
	Pinterest	18	2,2
	Diğer	19	2,3
	Toplam	834	100
Sosyal medyada geçirilen süre	0-1 saat	76	9,1
	1-2 saat	169	20,3
	2-3 saat	257	30,8
	3-4 saat	200	24
	5 saat ve üzeri	132	15,8
	Toplam	834	100

Tablo 1'e bakıldığında araştırmaya katılan toplam öğrenci sayısının %41,1'i erkek öğrencilerden, %58,9'u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Okul türüne göre öğrencilerin %40,5'i Anadolu Lisesi, %27,5'i Fen Lisesi, %21,8'i Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve %10,2'si Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde okumaktadır. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin %31,5'i 11. Sınıflar, %26,9'u 10. Sınıflar, %24,8'i 9. Sınıflar ve %16,8'i 12. Sınıflardan oluşmaktadır. Öğrencilerin anne eğitim seviyesine bakıldığında oran olarak en yüksek %29,6'sı Lise ve %29,4'ü ilkokul düzeyindedir. Öğrencilerin baba eğitim seviyesine bakıldığında ise oran olarak en yüksek %41'i Lise ve %20,5'i Üniversite düzeyindedir. En çok

tercih edilen sosyal medya aracına bakıldığında ise %57,3'ü Instagram ve %24,7'si YouTube araçlarını kullanmaktadırlar. Sosyal medyada geçirilen süre açısından ise öğrencilerin oran olarak %30,8'inin sosyal medyada günde 2-3 saat zaman geçirdikleri görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nicel veri toplama araçları kullanılarak veriler toplanmıştır. Bu araştırma kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Özellik Formu ile birlikte geçerlilik ve güvenilirlik hesaplamaları yapılmış üç ölçek kullanılmıştır. Bunlar: Şişman Eren (2014) tarafından geliştirilen 12 madde, 2 faktörden oluşan Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeği, Demir (2016) tarafından geliştirilen ve 18 madde, 4 faktörden oluşan Sosyal Medya Kullanımının Aile İletişimine Etkisini Belirleme Ölçeği, Przybylski vd. (2013) tarafından geliştirilen, Gökler vd. (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanan 10 madde, tek faktörden oluşan Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Ölçeğidir.

Verilerin Analizi

Verilerin toplanma sürecinin tamamlanmasının ardından toplanan formlar her öğrenci için numaralandırılmıştır. 875 öğrenci uygulamaya katılmış, yapılan incelemeler doğrultusunda uygulamaya katılan 13 öğrenci üç ölçekten ikisini doldurmadığı ya da eksik doldurduğu için örneklemden çıkarılmıştır. Kalan 862 öğrenci ile yapılan veri analizi sonucunda normalliğe etki eden kutu grafiğindeki uç değerde olan 28 öğrenci silinerek analize dahil edilmemiştir. Çalışma grubundaki toplam öğrenci sayısı 834 olarak belirlenmiştir. Daha sonra ölçeklerden elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 26.0 yazılımına aktarılmıştır. Araştırma sorularına uygun olarak; Betimsel İstatistikler, T-Testi, ANOVA, Pearson Korelasyon ve Doğrusal Regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamındaki lise öğrencilerinin temel değişkenlere yönelik algıları betimsel istatistikler ışığında incelendiğinde; sosyal medya kullanım düzeylerinin $X=2,97$ ve aile içi iletişim algılarının $X=2,89$ orta düzeyde seyrettiği saptanmıştır. Örneklemin FoMO genel ölçek puan ortalaması $X=2,30$ olarak hesaplanmış olup, bu bulgu öğrencilerin dijital ortamlardaki gelişmelere yönelik orta seviyenin altında bir kaygı düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. İncelenen bu temel değişkenlerin alt boyutlarına ilişkin aritmetik ortalama, standart sapma ve dağılım karakteristikleri Tablo 2'de ayrıntılı olarak raporlanmıştır.

Tablo 2. Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri, aile içi iletişim düzeyleri ve FoMO düzeyleri

	N	X	Min	Max	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	834	2,97	1,58	4,42	,55
Kişilerarası etkileşim boyutu	834	3,02	1,00	5,00	,76
Ders hazırlığı boyutu	834	2,92	1,00	5,00	,74
Aile içi İletişim Düzeyleri	834	2,89	1,17	4,67	,66
Paylaşım boyutu	834	3,09	1,14	5,00	,68
Sosyal medya bağımlılık boyutu	834	3,07	1,00	5,00	,78
Sosyal izolasyon boyutu	834	2,47	1,00	5,00	,90
Ortak kaliteli zaman geçirme boyutu	834	2,79	1,00	5,00	,96
Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO) Düzeyleri	834	2,30	1,00	4,20	,69

1. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri demografik (cinsiyet, okul türü), sosyo-ekonomik (ebeveyn eğitim durumu) ve dijital kullanım (süre, platform tercihi) değişkenleri açısından nasıl değişmektedir?

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma durumunu analiz etmek için ilişkisiz örneklem t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ait veriler Tablo 3'te verilmiştir. Sonuçlara bakıldığında kız öğrencilerin ortalamasının ($X=3.03$) erkek öğrencilerden ($X=2.90$) matematiksel olarak büyük olduğu görülmektedir. Farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olma durumunu değerlendirmek için ilişkisiz örneklem t testi (Independent Sample T test) yapılmıştır ($F=1,50$; $p=0,22>0,05$). Puan ortalamaları arasında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t[832]= 3,46$; $p=0,001$; $p<0,05$). Buna göre kız öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ortalamasının ($X=3.03$) erkek öğrencilerden ($X=2.90$) yüksek olduğu söylenebilir. Etki büyüklüğü (cohen's d) değeri olan 0.23 değeri ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Üstün ve Eryılmaz, 2014). Alt faktörlere bakıldığında ders hazırlığı faktöründe cinsiyete göre kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu, kişilerarası etkileşim faktöründe ise farklılaşma olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ve alt faktörlerinin cinsiyete göre ilişkisiz örneklem T-testi

	Cinsiyet	N	X	SS	SD	t	p	Etki (d)
Sosyal Medya Kullanım Düzeyi	Kız	491	3,03	,54	832	3,46	,001*	0,23
	Erkek	343	2,90	,56				
F1. Kişilerarası etkileşim	Kız	491	3,04	,75	832	1,26	,207	
	Erkek	343	2,98	,76				
F2. Ders hazırlığı	Kız	491	3,01	,69	832	4,28	,000*	0,31
	Erkek	343	2,78	,79				

* $p < 0,05$

Farklı lise türünde öğrenim gören katılımcıların sosyal medya kullanım düzeylerinin okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için betimsel istatistiklere bakılmış ardından One Way ANOVA testi yapılmıştır.

Lise öğrencilerinin okul türü değişkenine göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan analizlerde; öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği incelenmiş ve varyansların dağılımının homojen olduğu saptanmıştır ($F(3-830)=1,785$; $p=0,148 > 0,05$). Varyans homojenliği varsayımının karşılanması üzerine uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, okul türüne göre sosyal medya kullanım düzeyi ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuştur ($p=0,252$; $p > 0,05$). Elde edilen bu bulgulara dayanarak, okul türünün lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım pratikleri üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı söylenebilir (Bknz. Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin okul türüne göre one way ANOVA testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Gruplar arası	1,263	3	,421	1,365	,252	-
	Gruplar içi	255,972	830	,308			
	Toplam	257,234	833				

 $p > 0,05$

Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerinin anne ve baba eğitim seviyesi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizlerde; öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği incelenmiş ve her iki grup için de varyansların homojen dağıldığı saptanmıştır [Anne için $F(5-828)=1,934$; $p=,504 > ,05$ ve Baba için $F(5-828)=3,696$; $p=0,160 > 0,05$]. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucunda, anne eğitim seviyesine göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasında istatistiksel olarak

anlamli bir farklılık bulunmadığı ($p=,086 > ,05$), dolayısıyla anne eğitim düzeyinin bu değişken üzerinde anlamli bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Ancak baba eğitim seviyesi değişkenine göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasında anlamli bir farklılık saptanmıştır ($p=,003 < ,05$). Söz konusu farklılığın kaynağını tespit etmek üzere uygulanan Scheffe post-hoc testi bulguları; babası lise mezunu olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin ($X=3,06$), babası üniversite mezunu olan öğrencilere ($X=2,89$) kıyasla anlamli derecede daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu farklılığa ilişkin hesaplanan etki büyüklüğü katsayısı ise ($\eta^2=,022$), baba eğitim seviyesi değişkeninin sosyal medya kullanım düzeyindeki varyansı açıklama derecesinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir (Bknz. Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre one way ANOVA testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamli Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	Gruplar arası	5,616	5	1,123			Anlamli fark vardır.
		251,619	828	,304			
	Gruplar içi				3,696	,003*	Lise-Üniversite
	Toplam	257,234	833				

* $p<,05$

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya platformuna göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için de analizler yapılmıştır.

Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sosyal medya platformuna göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamli bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır [$F(4-829)=6,056$; $p=,000$; $p<,05$]. Söz konusu farklılığın hangi platformlar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla uygulanan Scheffe post-hoc testi bulguları; en çok YouTube mecrasını tercih eden öğrenciler ile TikTok ve Instagram mecralarını tercih eden öğrenciler arasında anlamli bir ayrışma olduğunu göstermektedir. YouTube’u tercih eden öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyi ($X=2,74$), Instagram ($X=3,08$) ve TikTok ($X=3,08$) sosyal medya araçlarını tercih eden öğrencilere göre düşük olduğu görülmektedir. Analiz sonuçları Tablo 6’de görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin tercih edilen sosyal medya aracına göre one way ANOVA sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyi	Gruplar arası	18,431	6	3,072			Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	238,804	827	,289	10,638	,000*	YouTube - Instagram YouTube - TikTok
	Toplam	257,234	833				

* $p < ,05$

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek için de analizler yapılmıştır. Betimsel olarak Tablo 7'da verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Ve Alt Faktörlerinin Sosyal Medyada Geçirilen Süreye Göre Betimsel İstatistikleri.

	Sosyal medyada geçirilen süre	N	X	SS
Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri	0-1 saat	76	2,72	,53
	1-2 saat	169	2,91	,51
	2-3 saat	257	3,01	,54
	3-4 saat	200	3,03	,55
	5 saat ve üzeri	132	3,05	,59
	Toplam	834	2,97	,55
F1. Kişilerarası etkileşim	0-1 saat	76	2,47	,71
	1-2 saat	169	2,82	,65
	2-3 saat	257	3,01	,71
	3-4 saat	200	3,17	,72
	5 saat ve üzeri	132	3,37	,82
	Toplam	834	3,02	,76
F2. Ders hazırlığı	0-1 saat	76	3,07	,82
	1-2 saat	169	3,04	,67
	2-3 saat	257	3,00	,73
	3-4 saat	200	2,84	,69
	5 saat ve üzeri	132	2,61	,79
	Toplam	834	2,92	,74

5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin en yüksek sosyal medya kullanım düzeyine sahip olduğu, 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin ise en düşük sosyal medya kullanım düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği incelenmiş ve varyansların gruplar arasında homojen dağıldığı saptanmıştır ($F[4-829]=6,056$; $p=0,761>0,05$). Varyans homojenliği şartı sağlanması üzerine, öğrencilerin sosyal medyada geçirdikleri süreye göre sosyal medya kullanım düzeyleri arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır ($p=0,00<0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla

uygulanan Scheffe post-hoc testi bulguları; 0-1 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri zaman geçiren öğrenciler arasında anlamlı farklılık olduğunu ortaya koymaktadır (Bknz. Tablo 8).

Tablo 8. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way ANOVA testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Sosyal Medya Kullanım Düzeyi	Gruplar arası	7,30	4	1,826			Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	249,93	829	,301	6,056	,000*	0-1 saat ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri
	Toplam	257,23	833				

* $p < ,05$

2. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye ve tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?

Araştırma bulguları, lise öğrencilerinin aile içi iletişim sorunlarının sosyal medyada geçirilen günlük süreye bağlı olarak istatistiksel açıdan doğrusal bir artış sergilediğini ortaya koymaktadır. Günlük sosyal medya kullanım süresi 0-1 saat olan öğrencilerin aile içi iletişim sorunu ortalaması $X=2,52$ ile en düşük seviyede saptanırken; bu değer kullanım süresindeki artışa paralel olarak 1-2 saat grubunda $X=2,76$, 2-3 saat grubunda $X=2,79$ ve 3-4 saat grubunda $X=3,06$ seviyelerine yükseldiği görülmektedir. Günlük 5 saat ve üzeri sosyal medya kullanan öğrencilerin $X=3,24$ ortalama ile en yüksek düzeyde aile içi iletişim sorunu yaşadığı belirlenmiş olup, bu durum dijital mecralarda geçirilen süre ile aile içi etkileşim süreçleri arasındaki paralelliği ortaya koymaktadır. Bulgular Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre dağılımı

	Sosyal medyada geçirilen süre	N	X	SS
Aile içi iletişim düzeyleri	0-1 saat	76	2,52	,73
	1-2 saat	169	2,76	,66
	2-3 saat	257	2,79	,58
	3-4 saat	200	3,06	,58
	5 saat ve üzeri	132	3,24	,65
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	0-1 saat	76	2,72	,73
	1-2 saat	169	2,95	,67
	2-3 saat	257	3,03	,61
	3-4 saat	200	3,20	,62
	5 saat ve üzeri	132	3,40	,71
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal medya bağımlılık	0-1 saat	76	2,52	,85
	1-2 saat	169	2,92	,75
	2-3 saat	257	2,95	,72
	3-4 saat	200	3,27	,70
	5 saat ve üzeri	132	3,48	,74
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	0-1 saat	76	2,21	,89
	1-2 saat	169	2,33	,89
	2-3 saat	257	2,29	,82
	3-4 saat	200	2,70	,83
	5 saat ve üzeri	132	2,77	1,02
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak kaliteli zaman geçirme	0-1 saat	76	2,49	1,06
	1-2 saat	169	2,65	,98
	2-3 saat	257	2,68	,91
	3-4 saat	20	2,89	,87
	5 saat ve üzeri	132	3,19	,96
	Toplam	834	2,79	,96

Sosyal medyada günlük geçirilen sürenin aile içi iletişim düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılan analizlerde, öncelikle varyansların homojenliği Levene's testi ile kontrol edilmiş ve varyansların homojen dağılmadığı saptanmıştır ($F[4-829]=2,667$; $p=,031<,05$). Varyansların homojenliği varsayımı karşılanmadığı için gruplar arası farkın anlamlılığını test etmek üzere başvurulmuş Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, sosyal medya kullanım süresine göre aile içi iletişim düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur ($p=,00$; $p<,05$). Söz konusu farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılan Tamhane's T2 post-hoc testi bulguları; günlük 0-1 saat sosyal medya kullanan öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin; 2-3 saat, 3-4 saat ve 5 saat ve üzeri kullanan öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha düşük olduğunu göstermektedir ($\eta^2=.104$). (Bknz. Tablo 10).

Tablo 10. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way ANOVA testi sonuçları.

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile içi İletişim Düzeyleri	Gruplar arası	37,79	4	9,44	24,03	,00*	Anlamlı fark vardır. 0-1 saat ile 2-3 saat, 3-4 saat, 5 saat ve üzeri
	Gruplar içi	325,96	829	,39			
	Toplam	363,75	833				

* $p < ,05$

Öte yandan, araştırma bulguları lise öğrencilerinin aile içi iletişim düzeyi algılarının en çok tercih edilen sosyal medya platformuna göre farklılaştığını ortaya koymaktadır. Platform bazlı incelendiğinde, en yüksek aile içi iletişim sorunu düzeyine sahip grubun TikTok kullanıcıları ($X=3,02$) olduğu, bu grubu sırasıyla Instagram ($X=3,00$) ve Twitter ($X=2,84$) kullanıcılarının takip ettiği saptanmıştır. Diğer taraftan, Snapchat ve diğer araçları tercih edenlerin ortalaması $X=2,75$ iken, Pinterest kullanıcılarının $X=2,74$ düzeyinde bir ortalama sahip olduğu görülmektedir. Aile içi iletişim sorunu düzeyinin en düşük olduğu grubun ise $X=2,64$ ortalaması ile YouTube tercih eden öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Bu veriler, özellikle kısa video içerikli ve etkileşim odaklı platformların kullanımının, aile içi iletişim süreçlerinde daha yüksek düzeyde sorun algısıyla ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Bulgular detaylı olarak Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin ve alt faktörlerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre betimsel istatistikleri.

	Sosyal Medya Aracı	N	X	SS
Aile içi İletişim Düzeyleri	Instagram	478	3,00	,63
	TikTok	78	3,02	,56
	Twitter	20	2,84	,86
	YouTube	206	2,64	,63
	Snapchat	15	2,75	,72
	Pinterest	18	2,74	,67
	Diğer	19	2,75	,71
	Toplam	834	2,89	,66
F1. Paylaşım	Instagram	478	3,17	,65
	TikTok	78	3,30	,60
	Twitter	20	3,04	,94
	YouTube	206	2,84	,69
	Snapchat	15	2,96	,79
	Pinterest	18	3,03	,66
	Diğer	19	2,96	,72
	Toplam	834	3,09	,68
F2. Sosyal Medya Bağımlılık	Instagram	478	3,17	,75
	TikTok	78	3,22	,74
	Twitter	20	3,02	,88
	YouTube	206	2,81	,79
	Snapchat	15	2,99	,81
	Pinterest	18	2,83	,91
	Diğer	19	2,85	,89
	Toplam	834	3,07	,78
F3. Sosyal İzolasyon	Instagram	478	2,63	,91
	TikTok	78	2,42	,80
	Twitter	20	2,42	1,00
	YouTube	206	2,19	,82
	Snapchat	15	2,20	,96
	Pinterest	18	2,11	,80
	Diğer	19	2,26	1,03
	Toplam	834	2,47	,90
F4. Ortak Kaliteli Zaman Geçirme	Instagram	478	2,89	,95
	TikTok	78	2,90	,93
	Twitter	20	2,69	1,03
	YouTube	206	2,53	,95
	Snapchat	15	2,68	1,12
	Pinterest	18	2,77	,87
	Diğer	19	2,77	1,00
	Toplam	834	2,79	,96

Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sosyal medya platformuna göre aile içi iletişim düzeyleri arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan analizlerde; öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği incelenmiş ve varyansların homojen dağıldığı saptanmıştır ($F[6-827]=8,825$; $p=0,182>0,05$). Varyans homojenliği varsayımının karşılanması üzerine uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, tercih edilen sosyal medya

mecrasına göre aile içi iletişim düzeyi ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur ($p=0,000$; $p < 0,05$). Söz konusu farklılığın kaynağını tespit etmek üzere yapılan Scheffe post-hoc testi bulguları; en çok YouTube platformunu tercih eden öğrencilerin aile içi iletişim sorunu düzeylerinin ($X=2,64$), TikTok ($X=3,02$) ve Instagram ($X=3,00$) tercih eden öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha düşük olduğunu göstermektedir (Tablo 12). Bu sonuçlar, Instagram ve TikTok gibi görsel etkileşim odaklı mecraların kullanım düzeyinin, YouTube kullanımına oranla aile içi iletişim sorunları ile daha güçlü bir birliktelik gösterebileceğine işaret etmektedir.

Tablo 12. Öğrencilerin aile içi iletişim düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
Aile içi iletişim düzeyi	Gruplar arası	21,889	6	3,648			Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	341,869	827	,413	8,825	,00*	YouTube-Instagram
	Toplam	363,758	833				YouTube-TikTok

* $p<,05$

3. Öğrencilerin FoMO düzeyleri sosyal medyada geçirilen süreye ve tercih edilen sosyal medya aracına göre farklılık göstermekte midir?

Araştırma bulguları, öğrencilerin günlük sosyal medya kullanım süreleri ile FoMO düzeyleri arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Günlük 0-1 saat arası kullanımda en düşük FoMO ortalaması ($X=2,06$) gözlemlenirken, kullanım süresinin artışına paralel olarak kaygı düzeyinin kademeli bir yükseliş sergilediği ve 5 saat ve üzeri kullanımda zirve noktasına ($X=2,46$) ulaştığı tespit edilmiştir. Özellikle 3-4 saatlik kullanım eşiğinden itibaren FoMO düzeyindeki artışın ivme kazandığı görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre betimsel istatistikleri.

	Sosyal medyada geçirilen süre	N	X	SS
FoMO Düzeyi	0-1 saat	76	2,06	,67
	1-2 saat	169	2,17	,71
	2-3 saat	257	2,27	,67
	3-4 saat	200	2,45	,72
	5 saat ve üzeri	132	2,46	,60
	Toplam	834	2,30	,47

Öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği incelenmiş ve varyansların gruplar arasında homojen dağıldığı saptanmıştır [$F(4-829)=1.368$; $p=,243>,05$]. Varyans homojenliği varsayımının karşılanması üzerine uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, sosyal medyada geçirilen süreye göre öğrencilerin FoMO düzeyi ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur ($p=,00$; $p<,05$).

Farklılığın olduğu grupları belirlemek için Scheffe Testi sonuçlarına bakılmış, 0-1 saat ve 1-2 saat sosyal medyada zaman geçiren öğrenciler ile 3-4 saat, 5 saat ve üzeri sosyal medyada zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Buna göre sosyal medyada 0-1 saat (I) ve 1-2 saat (II) zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeylerinin, 3-4 saat (III) ve 5 saat ve üzeri (IV) zaman geçiren öğrencilere göre düşük olduğu söylenebilir. Bir başka ifadeyle, sosyal medyada günlük kullanım süresi daha yüksek olan grupların, daha az zaman geçiren gruplara kıyasla FoMO düzeylerinin daha yüksek seyrettiği görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin sosyal medyada geçirilen süreye göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO Düzeyi	Gruplar arası	14,67	4	3,66	7,89	,000*	Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	385,18	829	,46			
	Toplam	399,85	833				I ile IV-V II ile IV-V

* $p < ,05$

Araştırma kapsamında, katılımcıların FoMO düzeylerinin en sık tercih edilen sosyal medya mecrasına göre istatistiksel bir farklılık arz edip etmediği sorunsalı betimsel analizler yoluyla tetkik edilmiştir. Söz konusu bağımsız değişkenin (sosyal medya platformu) bağımlı değişken (FoMO düzeyi) üzerindeki betimsel yansımalarına ve gruplara ait dağılım parametrelerine ilişkin detaylı veriler Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre dağılımı.

	Sosyal medya aracı	N	X	SS
FoMO Düzeyi	Instagram	478	2,40	,68
	TikTok	78	2,46	,70
	Twitter	20	2,16	,74
	YouTube	206	2,05	,64
	Snapchat	15	2,51	,63
	Pinterest	18	2,14	,71
	Diğer	19	2,05	,52

Instagram kullanan öğrencilerin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,40$, TikTok'un FoMO düzeyi ortalaması $X=2,46$, Twitter'in FoMO düzeyi ortalaması $X=2,16$, YouTube'nin FoMO düzeyi ortalaması $X=2,05$, Snapchat'in FoMO düzeyi ortalaması $X=2,51$, Pinterest'in FoMO düzeyi ortalaması $X=2,14$ ve diğer sosyal medya araçlarını tercih eden öğrencilerin FoMO düzeyi ortalamasının ise $X=2,05$ olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen sosyal medya aracına göre en yüksek FoMO düzeyinin TikTok tercih eden öğrencilere ait olduğu, en düşük FoMO düzeyinin ise YouTube tercih eden öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Öğrencilerin en çok tercih ettikleri sosyal medya platformuna göre FoMO düzeyleri arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları, gruplar arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur [$F(6-827) = .763$; $p < .05$]. Söz konusu farklılığın hangi platformlar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla uygulanan Scheffe post-hoc testi bulguları; en çok YouTube mecrasını tercih eden öğrencilerin FoMO düzeylerinin, Instagram ve TikTok mecralarını tercih eden öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha düşük olduğunu göstermektedir. Instagram ($X=2,40$) ve TikTok ($X=2,46$) kullanan öğrencilerin FoMO düzeyi, YouTube ($X=2,05$) kullanan öğrencilerin FoMO düzeyinden yüksektir. Etki büyüklüğü analizine bakıldığında en çok tercih edilen sosyal medya aracının FoMO düzeyi açısından orta düzeyde bir etkiye sahip olduğu söylenebilir ($\eta^2 = .055$). (Tablo 16).

Tablo 16. Öğrencilerin FoMO düzeylerinin en çok tercih edilen sosyal medya aracına göre one way anova testi sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı Fark
FoMO Düzeyi	Gruplar arası	22,031	6	3,672	8,037	,000*	Anlamlı fark vardır.
	Gruplar içi	377,821	827	,457			
	Toplam	399,853	833				YouTube-Instagram YouTube-TikTok

* $p < .05$

4. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile aile içi iletişimleri arasında ilişki var mıdır?

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan Pearson Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları

	Sosyal medya kullanım düzeyleri	Aile içi iletişim düzeyleri
Sosyal medya kullanımı	r	1
	p	,187*
	N	,000
Aile içi iletişim	r	834
	p	,187*
	N	,000

$p < .01$

Tablo 17’de yer alan veriler incelendiğinde; öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim sorunu düzeyleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = .187$; $p < .05$). Bu bulgu, öğrencilerin sosyal medya kullanım yoğunluğu arttıkça, aile içi iletişim sorunu düzeylerinde de sınırlı bir artışın meydana geldiğini göstermektedir.

5. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişim düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Araştırmada bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni yordama düzeyini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz öncesinde yapılan betimsel istatistiklere göre; yordayan değişken olan sosyal medya kullanım düzeylerinin aritmetik ortalaması $X=2,97$, yordanan değişken olan aile içi iletişim sorunu düzeylerinin aritmetik ortalaması ise $X=2,89$ olarak saptanmıştır (Tablo 18).

Tablo 18. Değişkenlere ilişkin betimsel istatistik sonuçları

Değişkenler	X	SS
Sosyal medya kullanımı (yordayan-bağımsız)	2,97	,55
Aile içi iletişim (yordanan-bağımlı)	2,89	,66

Tablo 19. Basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Yordayan değişken	R	R ²	F	p
Sosyal medya kullanımı	,187	,035	30,07	0,00

Tablo 19’da regresyon sonuçlarına baktığımızda, öğrencilerin sosyal medya kullanımları, aile içi iletişimlerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($p=,00$; $p<,05$). Tablo 19’a bakıldığında R değerine göre iki değişken arasında pozitif yönde, düşük düzeyde doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir ($R=,187$; $R^2=,035$). Bireylerin sosyal medya kullanım düzeyleri puanı, aile içi iletişim sorunu düzeyleri puanının %3.5’ini açıklamaktadır. Değişimin kalan oranı başka etkenlerden kaynaklanmış olabilir ($R^2=,035$).

6. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

Öğrencilerin sosyal medya kullanımları ile FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı korelasyon analizi ile test edilmiştir. Yapılan analize ait veriler Tablo 20’de görülmektedir.

Tablo 20. Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasındaki ilişki sonuçları

Sosyal medya kullanım düzeyleri		FoMO düzeyleri
Sosyal medya kullanımı	r	1
	p	,320*
	N	,000
		834
FoMO	r	1
	p	,320*
	N	,000
		834

$p<,01$

Tablo 20’de görüldüğü gibi öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile FoMO düzeyleri arasındaki ilişki orta düzeyde, pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. ($r=,320$; $p<,05$). Buna göre öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri arttıkça, FoMO düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

7. Öğrencilerin sosyal medya kullanımları, FoMO düzeylerini ne kadar yordamaktadır?

Araştırma kapsamında, sosyal medya kullanım düzeyinin FoMO üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz öncesinde yapılan betimsel istatistikler incelendiğinde; yordayan (bağımsız) değişken olan sosyal medya kullanım düzeylerinin aritmetik ortalaması $X=2,97$, yordanan (bağımlı) değişken olan FoMO düzeylerinin aritmetik ortalaması ise $X=2,30$ olarak saptanmıştır (Bknz. Tablo 21).

Tablo 21. Araştırmada ele alınan değişkenlere ilişkin betimsel istatistik sonuçları

Değişkenler	X	SS
Sosyal medya kullanımı (yordayan-bağımsız)	2,97	,55
FoMO (yordanan-bağımlı)	2,30	,69

Öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin, FoMO puanlarını anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını test etmek amacıyla gerçekleştirilen regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. Basit doğrusal regresyon analizi sonuçları

Yordayan değişken	R	R ²	F	p
Sosyal medya kullanımı	,320	,102	94,9	,00

Tablo 22’de yer alan regresyon analizi sonuçları incelendiğinde; öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin, FoMO düzeylerini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır ($R=,320$; $R^2=,102$; $p<,05$). Analiz sonuçlarına göre, değişkenler arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde doğrusal bir ilişki olduğu görülmektedir. Belirtme katsayısı ($R^2=,102$) dikkate alındığında, sosyal medya kullanım düzeyinin FoMO düzeyindeki toplam varyansın (değişimin) %10,2’sini açıkladığı söylenebilir. Bu bulgu, FoMO düzeyindeki değişimin yaklaşık %89,8’lik kısmının araştırma kapsamı dışındaki diğer faktörlerle açıklanabileceğine işaret etmektedir.

Tartışma

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri çeşitli değişkenlerle ele alınmış, aile içi iletişim ve gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ile olan ilişkisi incelenmiştir. Elde edilen bulgular, dijitalleşen dünyada ergenlerin sosyal ilişkileri ve psikolojik durumları ekseninde önemli veriler sunmaktadır. Bunlardan ilki, öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim sorunu düzeyleri arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişkinin varlığıdır ($r=,187$; $p<,05$). Bu sonuç, literatürdeki sosyal medyanın aile bağları üzerindeki olumsuz yansımalarına dair genel tartışmalarla paralellik göstermektedir. Bu açıdan literatürde sıklıkla dile getirilen ve dijital medya kullanımının aile içi etkileşimi olumsuz yönde etkileyebileceğini savunan Yer Değiştirme Hipotezi (Social Displacement Hypothesis) ile kısmen uyumlu bir görünüm sergilediği görülmektedir. Söz konusu hipotez, ekran başında geçirilen sürenin aile üyeleriyle kurulan yüz yüze etkileşimden çaldığını ileri sürmektedir (Kraut ve ark., 1998). Devamında yapılan regresyon analizi sonucu elde edilen %3,5’lik açıklayıcılık oranı ($R^2=,035$), sosyal medyanın aile içi iletişim üzerinde baskın bir belirleyici olmadığını kanıtlamaktadır. Bu durum, aile içi iletişimin kalitesinin sosyal medya kullanımından ziyade; ebeveyn tutumları, paylaşılan zamanın niteliği ve ev içi güven ortamı gibi değişkenlerle ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Alanyazındaki benzer

çalışmalar, teknolojik araçların tek başına bir değişim yaratmaktan ziyade, mevcut aile dinamiklerini yansıtan birer mecra olduğunu savunmaktadır (Coyne ve ark., 2014). Sonuç olarak, sosyal medya kullanımı aile içi iletişimi doğrudan tehdit eden bir unsur değil, ancak aile dinamikleri çerçevesinde şekillenen ikincil bir değişken olarak değerlendirilmelidir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, sosyal medya kullanımı ile FoMO düzeyleri arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin saptanmış olmasıdır ($R=,320$; $p<,05$). Regresyon analizi sonuçlarına göre sosyal medya kullanım düzeyinin, FoMO'daki değişimin %10,2'sini ($R^2=,102$) açıkladığı görülmüştür. Bu veri, öğrencilerin dijital platformlarda geçirdikleri süre arttıkça, gelişmeleri kaçırma korkusunun da eş zamanlı olarak yükseldiğine işaret etmektedir. Bu sonuç, Przybylski ve arkadaşları (2013) tarafından ortaya atılan, dijital platformlarda geçirilen sürenin bireylerde mahrum kalma endişesiyle ilişkili olduğu yönündeki temel kuramsal yaklaşımla örtüşmektedir. Alanyazında FoMO, bireyin sosyal aidiyet ihtiyacının bir yansıması olarak ele alınsa da (Abel ve ark., 2016), araştırmadan elde edilen %10,2'lik açıklayıcılık oranı, sosyal medyanın FoMO üzerindeki yordama gücünün, aile içi iletişim üzerindeki yordama gücünden yaklaşık üç kat daha güçlü olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, sosyal medyanın ergenlerde psikolojik bir kaygı unsuru (FoMO) ile bağdaşma potansiyelinin, ailevi ilişkilerdeki değişimi açıklama potansiyelinden çok daha yüksek olduğunu göstermektedir. Alanyazında benzer bulguya ulaşan Tekin vd. (2024), FoMO ile sosyal medya bağımlılığı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki olduğunu söylemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri incelendiğinde, elde edilen aritmetik ortalamanın $X=2.97$ olduğu görülmüştür. Bu değer, öğrencilerin dijital platformları orta düzeyde kullandıklarını göstermektedir. Alanyazın incelendiğinde, lise ve üniversite örneklemiyle yapılan çalışmaların büyük bir kısmı bu bulguyla paralellik göstermektedir (Deniz ve Gürültü, 2018; Dinçer ve Kılınç, 2019; Güney ve Taştepe, 2020; Tutgun-Ünal ve Deniz, 2020; Doğan, 2021; Düzenli vd., 2023). Güney ve Taştepe (2020) Anadolu lisesine devam eden 500 öğrenci ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin orta seviyede olduğunu söylemiştir. Tutgun Ünal ve Deniz (2020) kuşakların sosyal medya kullanımları ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, Z kuşağında orta seviyede sosyal medya kullanım seviyesi olduğunu dile getirmiştir. Orta düzeydeki bu kullanım, dijital yerliler olarak tanımlanan Z ve Alpha kuşakları için sosyal medyanın artık bir "ekstra" değil, günlük yaşamın rutin bir parçası haline geldiğinin göstergesidir. Ancak kullanımın "orta düzeyde" kalması, öğrencilerin akademik sorumluluklar, ailevi beklentiler veya fiziksel sosyal aktiviteler gibi dışsal faktörlerle dijital zamanlarını sınırlandırdıklarını düşündürülebilir. Bununla birlikte kız öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, kız öğrencilerin dışa dönük sosyal yapılarının ve dijital platformlardaki "görünürlük" ile "sosyal onay" süreçlerine verdikleri önemin bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Fakat etki büyüklüğü değeri anlamlı farklılığın düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Alanyazında yer alan pek çok çalışmada da, cinsiyetler arasında sosyal medya kullanım amaçları ve süresi bakımından benzer sonuçlarla karşılaşmıştır (Deniz ve Gürültü, 2018; Güney ve Taştepe, 2020; Çağlayan ve Arslantaş, 2023). Öte yandan farklı bulgular elde edilen çalışmalara da rastlanmaktadır. Yazan vd. (2024) erkeklerin kızlara göre daha fazla sosyal medya bağımlısı olduklarını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bir diğer dikkat çekici bulgusu, baba eğitim seviyesi lise olan öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeylerinin, babası üniversite mezunu olan öğrencilere göre anlamlı

derecede yüksek olmasıdır. İlginç olan husus, bu farklılığın sadece lise ve üniversite mezuniyeti arasında yoğunlaşması; daha düşük (ilkokul/ortaokul) veya daha yüksek (lisansüstü) eğitim seviyelerinde benzer bir ayrışmanın gözlemlenmemesidir. Literatürde ebeveyn eğitim seviyesi, genellikle çocuğun dijital alışkanlıklarını denetleyen bir "aracı değişken" olarak kabul edilir (Livingstone ve Helsper, 2008). Yang Huang vd. (2021) yapmış olduğu çalışmada eğitim seviyesi düşük olan babaların çocuklarının sosyal medya ortamlarını daha fazla kullandıklarını vurgulamıştır. Gökçearslan ve Günbatar (2012) lise öğrencilerinin baba eğitim seviyelerinin internet bağımlılık düzeyleri açısından belirleyici bir etkisi olmadığını dile getirmişlerdir. Bir diğer bulguya bakıldığında, okul türüne göre lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmanın bir diğer bulgusunda ise anne eğitim seviyesinin de lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Çocuğun gözünde annenin temel rolünün, eğitim düzeyinden bağımsız olarak bakım, beslenme ve duygusal destek sağlamak şeklinde toplumsal bir kabul olduğu söylenebilir. Bu durumla ilişkili olarak, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeylerinin anne eğitim seviyesinden bağımsız bir seyir izlediği düşünülebilir. Alanyazında da sosyal medya bağımlılık düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılan çalışmalar mevcuttur (Doğan, 2021; Gökçearslan ve Günbatar, 2012).

Araştırmanın platform temelli bulguları incelendiğinde; Instagram ve TikTok kullanıcılarının sosyal medya kullanım düzeylerinin, YouTube kullanıcılarına oranla anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, platformların teknik yapısı ile bireylerin psikolojik ihtiyaçlarının etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Alanyazında yer alan çalışmalar, Instagram ve TikTok gibi platformların sunduğu "sonsuz kaydırma" (infinite scroll) ve kısa süreli, yoğun içerikli (short-form) video formatlarının, YouTube'un daha uzun soluklu ve bilgi odaklı yapısına kıyasla daha yüksek bir dijital bağlılık yarattığını doğrulamaktadır (Montag ve ark., 2021). Elde edilen bu farkın temelinde, Instagram ve TikTok'un sunduğu yüksek düzeydeki kişilerarası etkileşim olanakları yatmaktadır. Lise öğrencilerinin içinde bulundukları ergenlik dönemi, akran onayı alma ve sosyal çevre oluşturma ihtiyaçlarının zirveye ulaştığı bir evredir. Bu platformlar; beğeni, yorum, doğrudan mesaj ve durum güncellemeleri gibi özelliklerle ergenlerin "sosyal kabul görme" ihtiyaçlarına anlık ve ödüllendirici yanıtlar sunmaktadır. Literatürde, Instagram'ın öz-sunum ve görsel geri bildirim odaklı yapısının, gençlerde dopaminerjik bir ödül sistemi yaratarak kullanım süresini ve bağımlılık eğilimini artırdığı vurgulanmaktadır (Sherman ve ark., 2016). Buna karşın YouTube, genellikle bir "eğlence ve bilgi kaynağı" olarak pasif bir izleme deneyimi sunarken; Instagram ve TikTok, kullanıcıyı sürekli aktif bir etkileşim döngüsü (beğenilme, takip edilme, güncel kalma) içerisinde tutmaktadır. Bu durum, söz konusu platformların sadece birer zaman geçirme aracı olmanın ötesinde, ergenlerin kimlik inşa süreçlerini yürüttükleri dijital mekanlar olarak işlev gördüğüne işaret etmektedir. Sonuç olarak, sosyal ağ platformlarının tasarım farklılıkları, öğrencilerin dijital tüketim alışkanlıkları ve potansiyel bağımlılık düzeyleri ile doğrudan ilişkili temel bir dinamiktir. Çetinkaya (2019) Instagram'daki içeriklerin YouTube'a göre görsel olarak nasıl görüldüğünün daha ön planda olduğunu dile getirmiştir. YouTube sosyal medya ortamında kişiler ihtiyaç duydukları bilgilere ve haber içeriklerine ulaşmaktadırlar (Choi ve Ko, 2022). Z kuşağı ile yapılan bir çalışmada sosyal medyada içerikleri tüketme istekleri Instagram sosyal medya aracının YouTube sosyal medya aracına göre yüksek seviyede çıkmıştır (Ata, 2023). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada gündemle ilgili bilgi almak için Instagram'ın diğer sosyal medya ortamlarından daha fazla tercih edildiği ortaya konulmuştur (Çömlekçi ve Başol, 2019). Tercih edilen sosyal medya

platformu bağlamında elde edilen bir diğer önemli bulgu, tercih edilen sosyal medya türüne göre aile içi iletişim düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma olduğudur. YouTube kullanıcılarının aile içi iletişim sorunu düzeyinin, Instagram ve TikTok kullanıcılarına göre anlamlı derecede düşük olduğu saptanmıştır. Bu veriler, Instagram ve TikTok tercihlerinin aile içi iletişim sorunları açısından YouTube'a kıyasla daha yüksek bir risk profiliyle ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Alanyazında yer alan ve dijital platformların mimari özelliklerinin sosyal ilişkiler üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar, bu durumu platformların sunduğu "etkileşim tipi" ile açıklamaktadır (Coyne ve ark., 2014). Alanyazında sosyal medya platformlarının aile içi iletişime etkisiyle farklı bulgulara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin; Gülnar ve Öztat (2020) yapmış olduğu çalışmada Whatsapp, Instagram ve YouTube araçlarının en çok tercih edildiği, Facebook aracının ise diğer sosyal medya araçlarına göre karşılıklı birebir iletişimi daha fazla arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Diğer taraftan Özkan Gültekin vd. (2024), farklı sınıf seviyelerinde sosyal bilimler lisesine devam eden 212 öğrenci ile yapmış olduğu çalışmada, en çok tercih edilen sosyal medya aracının aile içi iletişim düzeyleri açısından anlamlı bir farklılaşma göstermediği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, tercih edilen sosyal medya platformuna göre öğrencilerin FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmasıdır. Bulgular; Instagram ve TikTok kullanıcılarının FoMO düzeylerinin, YouTube kullanıcılarına göre belirgin derecede yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, söz konusu platformların mimari tasarımlarının ve sundukları içerik dinamiğinin, kullanıcı üzerinde yarattığı psikolojik baskı ile açıklanabilir. Instagram ve TikTok, "anlık paylaşım" ve "geçici içerik" (hikâyeler/stories) özellikleri sayesinde kullanıcıda sürekli bir güncellik takibi zorunluluğu hissettirmektedir. Bu platformlar, kullanıcıyı dijital ağın dışında kalma endişesiyle (FoMO) sürekli çevrimiçi tutan bir yapıya sahiptir (Roberts ve David, 2020). Alanyazında yer alan çalışmalar, görsel odaklı ve akran etkileşiminin yüksek olduğu platformların, bireylerde "başkalarının hayatlarını kaçırma" veya "popüler olandan uzak kalma" kaygısını daha fazla tetiklediğini vurgulamaktadır (Baker ve ark., 2016). Buna karşın YouTube, daha çok "istek üzerine video" (video-on-demand) mantığıyla çalışan, içeriğin kalıcı olduğu ve anlık tüketim baskısının daha düşük seyrettiği bir mecradır. YouTube kullanıcıları içeriğe kendi belirledikleri zaman diliminde ulaşabilirken; Instagram ve TikTok'un algoritmik akışı, kullanıcının o an orada olmaması durumunda bir etkileşimi veya trendi kaçıracağı illüzyonunu doğurabilmektedir. Sonuç olarak, Instagram ve TikTok'u tercih eden öğrencilerin, YouTube'u tercih edenlere kıyasla daha yüksek FoMO düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

Analizlerde tercih edilen sosyal medya platform bulgusuna benzer şekilde, sosyal medyada geçirilen süre ile FoMO düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın saptanmış olmasıdır. Elde edilen verilere göre, sosyal medyada "0-1 saat" ve "1-2 saat" gibi kısıtlı sürelerde zaman geçiren öğrencilerin FoMO düzeyleri, "3-4 saat" ve "5 saat ve üzeri" zaman geçiren öğrencilere oranla anlamlı derecede düşüktür. Bu sonuç, dijital platformlarda geçirilen süre arttıkça, bireyin gelişmeleri kaçırma korkusunun da eş zamanlı olarak yükseldiğini açıkça ortaya koymaktadır. Ergenlerde sorunlu cep telefonu kullanımıyla ilgili yapılan bir çalışmada sosyal medyada geçirilen vaktin artmasının, gelişmeleri kaçırma korkusunu artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Coşkun ve Karayağız-Muslu, 2019). Sosyal medyada geçirilen süre 6 saat ve üzeri olan öğrencilerin FoMO düzeylerinin, 2 saat ve üzeri vakit geçiren öğrencilerden anlamlı olarak yüksek olduğu vurgulanmaktadır (Tekin vd., 2024).

Araştırma sonuçları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, sosyal medyanın aile içi iletişim üzerinde doğrudan yıkıcı bir fail olmaktan ziyade, bireyin psikolojik süreçleri

üzerinden şekillenen ikincil bir etken olduğu görülmektedir. Dijital mecraların aile bağlarıyla kurduğu sınırlı pozitif bağ, teknolojinin doğru zeminde bir etkileşim aracı olabileceğine işaret etse de; platformların sunduğu içerik dinamiği ve kullanım süresi bu dengeyi değiştirmektedir. Özellikle görsel odaklı ve anlık etkileşim sunan platformlara yönelik tercihlerin, bilgi odaklı mecralara kıyasla, yüksek FoMO ve aile içi iletişim sorunları ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Cinsiyet ve ebeveyn eğitim seviyesi gibi demografik unsurların kullanım alışkanlıklarına göre farklılıklar gösterdiği bu tabloda, dijitalleşme sürecine eşlik eden asıl baskının sosyal ilişkilerden ziyade bireyin içsel kaygı düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Bu çalışmanın sınırlılıkları değerlendirildiğinde ise çalışmanın tek bir ilde yapılmış olması ve kolay örneklem yöntemiyle öğrencilerin seçilmesi sebebiyle, ortaya çıkan veriler bu çalışmadaki öğrencileri kapsamaktadır.

Sonuç

Bu araştırmada, lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim ve gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) arasındaki ilişkiler çeşitli değişkenler bağlamında incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular dikkate değer sonuçlar ortaya koymaktadır.

Araştırmanın ilk temel sonucu, öğrencilerin sosyal medya kullanım düzeyleri ile aile içi iletişim sorunları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin varlığıdır. Yapılan regresyon analizi sosyal medyanın aile içi iletişim üzerindeki açıklayıcılık oranının oldukça sınırlı olduğunu göstermiştir. Bu durum, aile içi iletişimin kalitesinin dijital mecralardan ziyade, ebeveyn tutumları ve ev içi güven ortamı gibi daha köklü dinamiklerle ilişkili olduğunu; sosyal medyanın ise bu süreçte sadece kolaylaştırıcı ya da yansıtıcı ikincil bir değişken olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli çıktısı, sosyal medya kullanımı ile FoMO düzeyleri arasında saptanan pozitif yönlü ve orta düzeydeki anlamlı ilişkidir. Elde edilen veriler sosyal medyada geçirilen süre arttıkça öğrencilerin gelişmeleri kaçırma korkusunun anlamlı olarak arttığını göstermektedir. En dikkat çekici husus ise sosyal medyanın FoMO üzerindeki yordama gücünün (etki büyüklüğünün), aile içi iletişim üzerindeki yordama gücünden yaklaşık üç kat daha yüksek olmasıdır. Bu durum, dijitalleşme sürecinin ergenler üzerindeki yansımalarının sosyal ilişkilerin zayıflamasından ziyade, bireyin içsel kaygı ve mahrum kalma endişesinde yoğunlaştığına işaret etmektedir.

Demografik ve platform bazlı bulgular incelendiğinde; öğrencilerin genel sosyal medya kullanımının orta düzeyde seyrettiği, ancak kız öğrencilerin kullanım düzeylerinin erkek öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır. Baba eğitim seviyesi lise olan öğrencilerin, babası üniversite mezunu olanlara kıyasla daha yüksek sosyal medya kullanımı gösterdiği; anne eğitim seviyesinin ise sosyal medya kullanım düzeyinde belirleyici bir rol oynamadığı görülmüştür. Okul türünün lise öğrencilerinin sosyal medya kullanım pratikleri üzerinde belirleyici bir faktör olmadığı belirlenmiştir. Instagram ve TikTok gibi anlık, görsel ve "sonsuz kaydırma" mimarisine sahip platformları tercih eden öğrencilerin, YouTube gibi bilgi ve eğlence odaklı mecraları kullananlara göre hem FoMO düzeylerinin hem de aile içi iletişim sorunlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak, sosyal medyanın ergenler üzerindeki yansıması doğrusal ya da tek boyutlu bir süreç değildir; tercih edilen platformun teknik yapısı, kullanım süresi ve bireyin bu mecralara yüklediği psikososyal anlamlarla doğrudan ilişkilidir.

Öneriler

Bu araştırma kapsamında yapılan öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Sosyal medya, aile içi iletişim ve FoMO'nun birbirini nasıl etkilediği yapısal eşitlik modeli kullanılarak farklı çalışmalarda ortaya çıkarılabilir.
- Bu çalışmada sadece lise düzeyindeki öğrenciler ile çalışılmıştır, farklı yaş gruplarıyla çalışmalar yapılabilir.
- Bu araştırma tek bir ilde yapıldığından, farklı coğrafi bölgelerde yaşayan öğrencilerle çalışmalar yapıp, sonuç değerlendirmesi yapılabilir.
- FoMO ile başetme yolları için öğrencilere boş zamanlarını değerlendirme yöntemleri ile ilgili bilgilendirici seminerler verilebilir.
- Sosyal medya platformlarının arasındaki yapısal farklılıkların öğrenciler tarafından farkına varılabilmesi için okul rehberlik servisleri ve bilişim teknolojileri öğretmenleri tarafından öğrencilere yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.
- Ebeveynlere yönelik aile içi iletişim ve sosyal medya konulu seminerler düzenlenebilir.
- Bu araştırma sonuçlarında öğrencilerin anne eğitim seviyelerinin sosyal medya kullanım düzeyleri açısından belirleyici olmadığı bulunmuştur. Bu durumun asıl sebebinin açığa çıkarılabilmesi için nitel bir araştırma yapılmasının faydalı olabileceği önerilmektedir.

Kaynakça

- Abel, J. P., Buff, C. L., & Burr, S. A. (2016). Social media and the fear of missing out: Scale development and assessment. *Journal of Business & Economics Research*, 14(1), 33–44. <https://doi.org/10.19030/jber.v14i1.9554>
- Arslan, E. ve Arı, R. (2008). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama, güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (19), 53-60.
- Ata, F. (2023). Z kuşağı'nın sosyal medya haberlerini tüketim motivasyonları ve tatminleri: YouTube ve Instagram örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(4), 1137-1155. <https://doi.org/10.21547/jss.1293544>
- Baker, Z. G., Krieger, H., & LeRoy, A. S. (2016). Fear of missing out: Relationships with depression, mindfulness, and physical symptoms. *Translational Issues in Psychological Science*, 2(3), 275–282. <https://doi.org/10.1037/tps0000075>
- Chou, C. and Hsiao, M. C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: The Taiwan college student's case. *Computers and Education*, 35, 65-80. [https://doi.org/10.1016/S0360-1315\(00\)00019-1](https://doi.org/10.1016/S0360-1315(00)00019-1)
- Coskun, S. and Karayagiz Muslu G. (2019). Investigation of problematic mobile phones use and fear of missing out (FoMO) level in adolescents. *Community Ment Health J.* 2019;55:1004-14 <https://doi.org/10.1007/s10597-019-00422-8>
- Coyne, S. M., Padilla-Walker, L. M., Fraser, A. M., Fellows, K., & Day, R. D. (2014). "Media time = family time"? Positive media use in the family. *Journal of Adolescent Research*, 29(5), 663-688. <https://doi.org/10.1177/0743558414538316>
- Çağlayan, M.T., ve Arslantaş, H. (2023). Üniversite öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığını etkileyen faktörler ve sosyal medya bağımlılığının depresyon ve gelişmeleri kaçırma

- korkusu ile ilişkisi. *Bağımlılık Dergisi*, 24(3), 334-348. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1191206>
- Çömlekçi, M. F., & Başol, O. (2019). *Sosyal medya haberlerine güven ve kullanıcı teyit alışkanlıkları üzerine bir inceleme. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*(30), 55–77 <https://doi.org/10.16878/gsuilet.518697>
- Demir, Ü. (2016). Sosyal medya kullanımı ve aile iletişimi: Çanakkale’de lise öğrencileri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 27-50. <https://doi.org/10.18094/si.99029>
- Deniz, L., ve Gürültü, E. (2018). Lise öğrencilerinin sosyal medya bağımlılıkları. *Kastamonu Education Journal*, 26(2), 355-367. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.389780>
- Dinçer, N. ve Kılınç, Z. (2019). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Analizi. *Asya Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(1), 146–150. <https://doi.org/10.20448/journal.522.2019.51.146.150>
- Doğan, K. (2021). *Lise öğrencilerinde akademik başarı, sosyal destek ve sosyal medya bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Düzenli, O., Uğur-Erdoğan, F., Korkmaz, O., and Çakır, R. (2023). An investigation of high school student’s social media use, internet addiction and self-confidence levels. *International Journal of Technology in Education (IJTE)*, 6(4), 593-619. <https://doi.org/10.46328/ijte.521>
- Erdoğan, A., Yılmaz, Y., ve Hocaoglu, Ç. (2021). Modern çağın yeni hastalığı: gelişmeleri kaçırma korkusu “FoMO” nedir? Bir gözden geçirme. *Kıbrıs Türk Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi*, 3(3), 217-222. <https://doi.org/10.35365/ctipp.21.3.23>
- Erol, V. (2022). Sosyal medyanın Türk aile yapısına etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24(43), 1127-1139. <https://izlik.org/JA59BK88WK>
- Franchina, V., Vanden Abeele, M., van Rooij, A. J., Lo Coco, G., and De Marez, L. (2018). Fear of Missing Out as a Predictor of Problematic Social Media Use and Phubbing Behavior among Flemish Adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 15(10), 2319. <https://doi.org/10.3390/ijerph15102319>
- Gökçearsan, Ş., ve Günbatır, M. S. (2012). Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24. <https://izlik.org/JA32EK53PU>
- Gökler, M., Aydın, R., Ünal, E. ve Metintaş, S. (2016). Sosyal Ortamlarda Gelişmeleri Kaçırma Korkusu Ölçeğinin Türkçe sürümünün geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(Ek sayı 1), 53 - 59. <https://doi.org/10.5455/apd.195843>
- Güleç, V. (2018). Aile ilişkilerinin sosyal medyayla birlikte çöküşü. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 2(2), 105-120. <https://doi.org/10.17932/IAU.EJNM.25480200.2018.2/2.105-120>
- Güney, M., ve Taştepe, T. (2020). Ergenlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Sosyal Medya Bağımlılığı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 183-190. <https://doi.org/10.46971/ausbid.757713>

- Gürbüz, S., ve Şahin, F. (2015). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: felsefeyöntem-analiz. Ankara: Seçkin.
- İnce, A., ve Tulunay Ateş, Ö. (2025). Lise ve Üniversite Öğrencilerinin TikTok Algılarının Metaforik Analizi. *Journal of University Research*, 8(2), 205-218. <https://doi.org/10.32329/uad.1657962>
- Karasar, N. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri (24. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi
- Kam, J.A. (2011). Identifying changes in youth's subgroup membership over time based on their targeted communication about substance use with parents and friends. *Human Communication Research*; 37(3), 324–349. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2011.01408.x>
- Kır Elitaş, S. (2020). Sosyal medyanın toplumsal dönüştürücülüğü: sosyal medya kullanan ergenlerin aile içi iletişim süreçlerine katılım düzeyleri üzerine nicel bir araştırma. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(30), 2616-2632. <https://doi.org/10.26466/opus.777748>
- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukophadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American Psychologist*, 53(9), 1017–1031. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.9.1017>
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve Çocuk İlişkisinde İnternetin Yeri: Nitel Bir Araştırma, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347. <http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/32.kirik.pdf>
- Livingstone, S., and Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599. <https://doi.org/10.1080/08838150802437396>
- López de Ayala López, M. C., Sendín Gutierrez, J. C., and García Jiménez, A. (2015). Problematic internet use among spanish adolescents: The predictive role of Internet preference and family relationships. *European Journal of Communication*, 30(4), 470-485. <https://doi.org/10.1177/0267323115586725>
- Mediaraven and Linc (2018). Apestaartjaren 2018: Mediabezit, mediagebruik en online gedrag, Belgium [Apestaartjaren 2018: Media ownership, media use and online behavior,Belgium].<https://www.apestaartjaren.be/index.php#nieuws/downloadhetonderzoeksrapport-van-apestaartjaren-2018> adresinden 17.02.2026 tarihinde alınmıştır.
- Montag, C., Yang, H., & Elhai, J. D. (2021). On the psychology of TikTok use: A first glimpse from empirical research. *Frontiers in Public Health*, 9, 641673. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.641673>
- Müller, S. M., Wegmann, E., Stolze, D. and Brand, M. (2020). Maximizing social outcomes? Socialzapping and fear of missing out mediate the effects of maximization and procrastination onproblematic social networks use. *Computers in Human Behavior*, 107, 106296. <https://doi.org/10.1016/J.CHB.2020.106296>
- Oberst, U., Wegmann, E., Stodt, B., Brand, M., and Chamarro, A. (2017). Negative consequences from heavy social networking in adolescents: The mediating role of fear

- of missing out. *Journal of Adolescence*, 55, 51-60. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.12.008>
- Özkan Gültekin, S., Ada, Ş. ve Gönenç, H. (2024). "Sosyal medyanın öğrencilerin aile iletişimi ve sosyal yaşantısı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi ve analizi", *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, (6): 822-831. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249924>
- Özkurt, Y. ve Camadan, F. (2018). Ortaokul öğrencilerinin aile içi iletişimlerinin ve sosyal uyum durumlarının incelenmesi. *e-Turkish Studies*, 13(19), 347-371. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.13925>
- Przybylski, A.K., Murayama, K., Dehaan, C.R. and Gladwell, V., (2013). "Motivational, Emotional, And Behavioral Correlates Of Fear Of Missing Out", *Computers In Human Behavior*, 29 (4), 1841-1848. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.02.014>
- Riggio, H.R. (2004), Parental marital conflict and divorce, parent-child relationships, social support, and relationship anxiety in young adulthood. *Personal Relationships*, 11: 99-114. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00073.x>
- Roberts, J. A., & David, M. E. (2020). The social media party: Fear of missing out (FoMO), social media intensity, connection, and well-being. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 36(4), 386-392. <https://doi.org/10.1080/10447318.2019.1646517>
- Sherman, L. E., Payton, A. A., Hernandez, L. M., Greenfield, P. M., & Dapretto, M. (2016). The power of the like in adolescence: Effects of peer influence on neural and behavioral responses to social media. *Psychological Science*, 27(7), 1027-1035. <https://doi.org/10.1177/0956797616645673>
- Şavran, T., Turhanoglu, A., Beklan, O. ve Suğur, N. (2012) Sosyolojide Araştırma Yöntem ve Teknikleri (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 2012), 66.
- Şişman-Eren, E. (2014). Sosyal medya kullanım amaçları ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Hacettepe University Journal of Education]*, 29(4), 230-243. <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/57-published.pdf>
- Tanhan, F., Özok, H. ve Tayiz, V. Gelişmeleri Kaçırma Korkusu (FoMO): Güncel Bir Derleme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. Mart 2022;14(1):74-85. <https://doi.org/10.18863/pgy.942431>
- Taş, A. (2022). *Lise öğrencilerinin gelişmeleri kaçırma korkusu ile problemli cep telefonu kullanımı ve kişilik özelliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi / The development of high school students with the problem of the fear of missing out, the use of the mobile phone and the investigation of the personal features in terms of various variables*. Yüksek Lisans Tezi, 2022, Kırıkkale Üniversitesi.
- Tekin, H. H., Karabay, M., Ertunç, E. ve Çuhadar, A. (2024). Üniversite öğrencilerinde sosyal ortamlarda gelişmeleri kaçırma korkusu (FoMO) ve sosyal medya bağımlılığı. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 547-560. <https://izlik.org/JA96RF98RH>

- Tutgun Ünal, A., ve Deniz, L. (2020). Sosyal medya kuşaklarının sosyal medya kullanım seviyeleri ve tercihleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(22), 1289-1319. <https://doi.org/10.26466/opus.626283>
- Villegas, A. (2013) The influence of technology on family dynamics. *Proceedings of The New York State Communication Association*. 1-17. <https://docs.rwu.edu/nyscaproceedings/vol2012/iss1/10/>
- You, Y., Yang-Huang, J., Raat, H., and van Grieken, A. (2021). Sociodemographic factors and social media use in 9-year-old children: The Generation R Study. *BMC public health*, 21(1), 1966. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-12061-4>
- Yazan, K. D., Köksal, O. ve Yazan, F. Ş. (2024). Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılık Düzeylerinin Spor Alışkanlıkları Açısından İncelenmesi. *Journal of History School*, 69, 1267-1287. <https://doi.org/10.29228/joh.70896>